

وریا کر خندهوهی موسلمانان له چند پهر توکنکی زیان بهنش

بهشی دووهم

ناماده کردنی: م / سامی مصطفی

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

هوی ئەمەش دەگه پیتەوه بو
 دوورکه وتنه وهی میلله تانی ئیسلام له
 زانستی شه رعیه وه، هر له بهر ئەمەش
 ئەم بابەتهی بهرده ستت نووسراوه، واته
 تاوه کو موسلمانان وریا بکرینه وه له
 جیاتی ئەوهی پوو له خه ونامهی ( )
 (بکهن، با پوو له (قورئان) و
 فه رموودهی پیغه مبهه (ﷺ) بکهن
 ئەمەش به چند خالیك پوونی
 ده که ینه وه:

خالی یه که م: موحه مه دی کوپی
 سیرین زانایه کی ناوداری ئەم ئومه ته یه،
 تابعی یه له سالی (۱۱۰ک) کوچی دواپی
 کردوه.

ئیمامی ( ) به: ( )
 ( ) وه سفی ده کات .
 وه ( ) سه باره ت به ( )
 ( ) ده فه رمییت: ( )
 ( ) .

خالی دووهم: ئەم زانا پایه به رزه
 دهستیکی بالای هه بووه له لیكدانه وهی

:

کتیبی دووهم: خه ونامهی ( )
 ( ) ( ) ( )

(رۆژانه ده بیستریت، که
 خه لکانیکی زۆر وه زۆر به په رۆشه وه
 باسی خه ویک ده کهن، ئەمەش شتیکی
 ئاسایی یه، به لام ئەوهی جیگای دلگرانی
 بیته لیره دا ئەوه یه: که کاریگه ری خه ویک
 له سه ره له سوکه وتی خه لکانیکی زۆر
 زیاتره له کاریگه ری (قورئان) و
 (سوونهت)...! بۆیه خه ونامهی ( )
 (له زۆر مالاندا ده بیینی، به لام به
 ده گمه ن په رتوکی ( ) یان
 ( ) له مالیکدا ده بیینی،
 به لکو زۆر مالی پر له خوینده وار هه یه
 ته نانه ت (قورئان) یش له مالیاندا نی یه وه
 ئەگه ره شه بیته ئەوا بو چند مه به ستیک
 جگه له مه به سستی خویندنه وه و
 تیگه یشتنی له سه ره ره فیکی بلند دانراوه
 کهس نای کاته وه !!

( ) (/) : .
 ( ) (/) : .

ده فہرمیت: ( ) له هہمان
سه رچاوه دا) ده فہرمیت:
( )

...
( )

واته: ئه و زانایانه ی که هه زیان
نه ده کرد زانست بنووسریت ... هه زلی
نه بوونیان بو نووسینی زانست له بهر ئه وه
بووه تاوه کو نووسه ر پشت به
نووسینه که ی نه به ستیت که ده بیته هوی
که م بوونی توانای له به رکردنی.

ب - تاوه کو زانست له زاناکان
وه ربگرییت به گفتوگو نه که به نووسراو
(کتاب).

ئیمامی ( ) ده فہرمیت:
( )

( )

واته: ئه م زانسته زور پیروز بوو کاتیك
که له ده می زانایان وه رده گیرا و باس
ده کرا، به لام کاتیك که چوو ناو
په رتوکه کانه وه ئیتر رووناکی په که ی نه ما،
وه که وته ده ست که سانیکه وه که شایانی
نه بوون .

واته: شتی سه یر له ابن سیرین
ده گپنه وه له لیکدانه وه ی خه ودا ... وه
له م بواره دا یارمه تی دانیککی خودایی
هه بووه).

به لام تو بلییت ئه و شته سه یرانه
ئه وانه بن که له ناو (خه ونامه) که دا هه ن و
به ناوی (ابن سیرین) ه وه له بازاردا
ده فروشرین؟!
وه لامی ئه م پرسیاره به شیککی
بابه ته که مانه:

وه لامه که یش: نه خیر چونکه (ابن
سیرین) هیچ په رتوکیکی نی یه و به
تایبته به ناوی خه ونامه یشه وه: ( )

( )
به لگی ئه مه ش له خالی سی یه م دایه:
خالی سی یه م: به م چوار خالی
خواره وه بو مان روون ده بیته وه که (ابن
سیرین) هیچ په رتوکیکی نه بووه:

۱ - (ابن سیرین) له سه رده می کدا ژیا وه
که زوری به ی زانایانی ئیسلام له و
سه رده مه دا خو یان له نووسین ده پاراست
ئه مه یش له بهر چه ند هوی که له وانه:

أ - تاوه کو توانای له به رکردن ( )
کز نه بیته، ئیمامی پایه به رز ( )
له په رتوکه به نرخه که یدا

( ) : (/) .
( ) " " :
( ) " " : ( )

( ) : (/) .

ج - تاوهکو (سه نه د) ^(۱) پاریزراو بیّت.

( ) (سه نه د) واته زنجیره ی ئه وکه سانه ی که فهرموده ده گپنه وه، ئه گهر فهرموده ی پیغه مبه ر بیّت (ﷺ) پیی ده لئین (مرفوع)، وه ئه گهر هی صحابی بیّت ئه وئا پیی ده لئین (موقوف)، وه ئه گهر هی تابعی بیّت ئه وئا پیی ده لئین (مقگوع).

وه گپراوه وه ی فهرموده وه هه واله کان به سه نه د ته نها تایبه تمه ندیتی ئه م ئومه ته یه وه ئاشنابوون له گه لی زانستیکی سه ربه خویه که زانایان زور بایه خیان پیداهه . زانای پایه به رز ( ) ده فهرمیّت: (خوای گه وره پیزی له م ئومه ته گرتووه و پایه به رزی کردوه و فه زلی داوه به سه ر ئومه تانی تر دا به هوی (سه نه د) وه ، وه هیچ له ئومه تانی تر به کوون و تازه وه سه نه دیکه گه یه نراو و نه بچراویان نی یه ، به لکو ته نها په راوه کانیا ن بووه به ده ستیا نه وه و هه واله کانیا ن تیکه ل به په راوه کان کردوه، بویه هیچ جیاکاری یه کیان نی یه له نیوان ته ورات و ئینجیل و ئه وه هه والانه ی که خویان کردوویانه ته ناو پهرتوکه کانیا ن وه له لای خه لی متمانه پی نه کراو دایان ناوه ...) ( ) :

به لام به داخه وه ئه مپو له لای ده یان له مامۆستایانی سه ر مینه ر وای لی هاتووه هه رچی بیانه ویت ده یلئین: پیغه مبه ر (ﷺ) وای فهرمووه ... و وای فهرمووه ... هتد، وه ئه گهر ته نها داوای سه رچاوه ی فهرموده که له مامۆستا بکه ی سور ده بیته وه نه ک له شه رما به لکو له تورهبونا ! - فإنا لله وإنا إليه راجعون - .

وه هیچ گومانم له وه دا نی یه که ئیمامی شافیعی (په حمه تی خوای لی بیّت) له پهرتوکه به نرخه که یدا ( ) : ( ) : ( ) باسی ئه م جووره مامۆستایه نه ده کات که ده فهرمیّت: ( )

( ) .
واته: که سانیک باسی زانستی شه رعی یان کردوه که ئه گهر ئه مانه بی دهنگ بونا یه له م باسکردنه باشتر بوو بویان، وه له سه لامه تی نزیکتر ده بوون .

وه هه ر بۆ مه به سته ی پاراستنی (إسناد) و وه رگرتنی زانستی شه رعی له زانایان نه ک له نووسراو (ئیمام حاکمی نیسابووری) له چه ندین زانای پایه به رز ده گپرته وه - وه کو: (إسحاق) و (ابن مبارک) و (محمد بن یحیی) - که نووسراوه کانیا ن خویان ژیر گل خستووه تاوه کو په نا بۆ نووسراوه کانیا ن نه بریّت و زانست له ده میان وه ریگریّت] ( ) :

( ) ( )
وه هه ر له م باره یه وه (ابن سیرین) خوی ده فهرمیّت: ( ) ( ) : ( ) : (/) :

واته: زانستی شه رعی (دینه) و پیویسته مرؤف بزانیّت (دین) له کئوه وه رده گپریّت .
چه ند تیبینی یه ک:

یه که م: له مه ی رابردوو پیویسته وا تی نه گه ین که ئه گهر زانست له لای زانا نه خویندرا ئه وئا هیچ کات وه رناگریّت، نه خیر ئه وه ی باسما ن کرد باشتره که یه ئه گهر نا زور زانای پایه به رزمان هه بووه که چه ندین زانستیان له خویندنه وه ( ) وه رگرتووه بۆ نمونه: ئیمامی الزهبی له نامه که یدا بۆ ( ) مه دحی ( ) ده کات و ده فهرمیّت: ( )

( ) : (/) :

واته: ( ) مرؤفئیکی شاره زا بووه وکه م که س شانی له شانی داوه له سه رده می خویدا و ئه م پیاوه زیره که زانستی له خویندنه وه وه رگرتووه .
وه ئیمامی ( ) له دوانزده مین پیشه کی (موافقات) دا دوو مه رج بۆ سوود وه رگرتنی خوینره له خویندنه شه رعیه که یدا داده نیّت:

۱- بتوانیّت له ئامانجه کانیا ن ئه و زانسته تی بگات که ده یخوینیّت ، بویه پیویسته له زاراوه ی زانای نووسه ری زانسته که تی بگات ...

وه ههروهه پاش ئهم سه دانه يش چه ندين زانا نمونه ي ليكدانه وه ي (ابن سيرين) يان بو خه و باس كردووه ، به لام نه يان فهرمووه كه خه و نامه ي نووسيوه ⁽⁹⁾ .

4 - به تيروانينيك له خه و نامه ي (ابن سيرين) بو كه ستنى شاره زا دهرده كه وييت كه ئهمه (اسلوب) ي نووسين نه بووه له سه ده ي يه كه مى كوچيدا ⁽¹⁰⁾ .

وه كاتيڪ كه بومان دهر كه وت كه ( ) ( )

( ) په رتوكى (ابن سيرين) نين له وانه يه بوتريت: ئه گهر په رتوكى ئه ويش نه بن و هى كه سيكى ناديار بن خو سوود به خشن؟

وه لامى ئه مەيش له خالى چواره مدايه :
خالى چواره: پيغه مبه رى خوشه ويست ^(صلى الله عليه وسلم) وه سفى خه وى موسلمانانى كردووه كه به شيكه له چل و شەش به شى پيغه مبه رايه تى كه ده فه رمييت:))

((( ) .
وه پيغه مبه رى خوشه ويست ^(صلى الله عليه وسلم) ده فه رمييت: خه وى باش له خوا وه يه وه خه وى خراپ له شه يتانه وه يه :

ئيمامى پايه به رز ( ) ده فه رمييت: ( )

( ) .

واته: اسناد له لاي من له دينه و ئه گهر (اسناد) نه بوايه ئه واهه ركه سيك بيويستايه هه رچى بليت ده ي وت!

2 - (ابن سيرين) خو ي دان به وه دا ده نييت كه هيج په رتوكى نه نووسيوه كه ده فه رمييت: ^(صلى الله عليه وسلم) ( ) .

واته: ئه گهر بم ويستايه په رتوكيڪ بو خو م دابنيم ئه واهه رتوكى نامه كانى پيغه مبه رم ^(صلى الله عليه وسلم) داده نا .

3 - ئه وانه ي ژيان نامه ي (ابن سيرين) يان نووسيوه له سه ده كانى يه كه م و دووه م و سئ يه مى كوچى دا باسى ليها توويى (ابن سيرين) ده كه ن له ليكدانه وه ي خه ودا ، به لام هيج كه سيان باسى ئه وه ناكه ن كه (ابن سيرين) په رتوكيكي نووسيبي له سه ر خه و .

2 - خو يندنه وه ي له سه ر په رتوكى زانا كو نه كان بيت، چونكه ئه وان شاره زاترن . [(/)] .
دووه م: پاش ئه وه ي كه زانايانى سه له ف ناكوك بوون له سه ر نووسينه وه ي زانست يا خود نه نووسيني له بهر ئه و هويانه ي كه باسما ن كرد ، له كو تا ييدا هه موويان كو ك بو ن له سه ر ئه وه ي كه با شتر وايه بنووسريت، وه (ابن حجر) له (فتح البارى) دا (اجماع) له سه ر ئه م شته نقل ده كات .
[(/)] .

( ) : " " .
(/) : .
(/) : ( ) .
(/) : " " (/) : ( ) .
(/) : " " (/) : .

( )

( )
... ( )

واته: جگه له خهوی پیغه مبه ران
حوکمی شهرعی له خه وهرنا گیریت له
هیچ باریکدا... به لکو سوودی خه و ته نها
مزگیننی به خشین و ئاگادار کردنه وه یه
نهك حوکم (حلال و حرام) ی لی
وهر بگیرییت.

بویه کاتیک پرسیارله زانایهك بکرییت چ
په رتوکیک باش و به سووده بو
خویندنه وه که سیان باسی خه و نامه و ئه م
جوړه بابته تانه ناکهن (۲۳) ...

**وصلی الله وسلم علی نبینا
محمد وعلی آله وصحبه
أجمعین.**

( )
"
"
... ( ) :
"
":
( ) : (/) :
"
": ( ) :

(/) : ( )
( ) :
( )
(/) (/) :

((( ))
ئیتر ئه م ئاموژگاریانه ی پیغه مبه ری
خوشه ویست (ﷺ) له سه ر خه و به سه بو
مرؤقی موسلمان، وه سه له فی صالح
کاریان له به جیهینانی ئه م فه رمودانه
تینه په راندووه و که سیان له پاش
هه ستان له خه و ده ستیان بو خه و نامه یه ك
دریژ نه کردووه ... !

ئه مه له لایه ك و له لایه کی تره وه
پیویسته مرؤقی موسلمان په چاوی
خالیکی زور گرنګ بکات که کو تایی
باسه که مانه ئه ویش:

دیاری کردنی سنوره کانی خه و له
واقعدا، واته: هه رچه نده خه وی
موسلمانان به شیکه له چل و شه ش به شی
پیغه مبه رایه تی وه کو باسمان کرد، به لام
ئه مه ئه وه ناگه یه نییت که راستی و
ناراستی کردووه به خه و بزانییت و
حوکمی شهرعی لی وهر بگیرییت، چونکه
خه و سه رچاوه یه ك نییه له سه رچاوه کانی
شهرع .

ئیمامی ( ) له په رتوکه
به نرخه که یدا ( ) ده فه رمییت:

( ) : " "
(/) :
(/) :
(/) :